

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Autor/ka práce: Bc. Terezie Zárubová, DiS.

Název práce: Způsoby využití metody Psychobiografického modelu v péči o seniory v pobytových zařízeních

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Cidlinská, Ph.D.

Diplomová práce se zabývá využitím Psychobiografického modelu Erwina Böhma v péči poskytované seniorům, kteří jsou klienty pobytových zařízení. Práce tak reaguje na aktuální společenské téma stárnutí populace, které s sebou nese potřebu rozšiřovat a zkvalitňovat péči o seniory. Psychobiografický model je totiž nástrojem, který by měl umožnit v oblasti péče lépe reflektovat individuální potřeby jednotlivých klientů-seniorů. Zároveň však doposud není v ČR masově využíván. Práce si proto klade za cíl zjistit, jak se promítá zavedení Psychobiografického modelu do péče o klienta v zařízeních, které jeho využívání avizují, a jakým způsobem sociální pracovníci a pracovníci z těchto zařízení využívají tento model v péči o seniory v kontextu obecného standardu kvality číslo 5 – tedy individuálního plánování péče.

Autorka přistupuje k tématu kvalitativně, což se jeví jako vhodné i vzhledem k tomu, že prozatím není model šířeji využíván. Výzkum přitom kombinuje jak rozhovory s pracovníci a pracovníky zařízení, které využívají Psychobiografický model, tak i analýzu dokumentů, konkrétně individuálních plánů péče a biografických listů klientů. Tato kombinace dvou typů dat jí umožňuje zjistit, jak přesně vypadají biografická data, s nimiž sociální pracovníci následně pracují, a utvořit si tak komplexnější představu o přístupu k využívání modelu v praxi, na což by samotné rozhovory nemusely stačit. Analýza dokumentů také vhodně vychází vstříc ambici porovnat přístup k využívání modelu ve dvou různých typech zařízení - v zařízení, které se na práci s modelem přímo specializuje a zároveň je větší (250 míst), a v zařízení, kde je model využíván spíše jako doplněk a zároveň je menší (150 míst). Rozhovory zase umožňují pokrýt téma nároků na sociální pracovníky, které s sebou využívání modelu nese. Porozumět těmto nárokům je přitom velmi důležité, neboť poukazuje na možnosti využití potenciálu modelu ve specifických podmínkách ČR a ve specifických podmínkách různých typů zařízení. Analýza přinesla zajímavé zjištění, že specializace zařízení na model je pro rozvíjení jeho potenciálů významnější než velikost zařízení, respektive že větší zařízení s sebou nutně nenese méně osobní přístup ke klientům. Dalším významným zjištěním je, že model může být vhodně využíván i v oblasti paliativní péče. Dále analýza ukazuje, jak se využívání modelu promítá do jednotlivých oblastí péče a jak se mu je daří rozvíjet.

Teoretická část vhodně představuje kontext studie, tedy jak problematiku stárnutí populace a systém péče o seniory v ČR, tak samotný Psychobiografický model, avšak bylo by vhodné dosáhnout při práci se zdroji větší syntézy a naopak menší výpiskovitosti. Stejnou výtku mám i vůči Analytické části práce, která představuje spíše výpisky z terénu, jakkoli zajímavé, než analýzu a nepůsobí dojmem, že by bylo postupováno metodou interpretativní fenomenologické analýzy, jak je avizováno v Metodologické části práce. Tato výpiskovitost pak také vede k určité nekonzistentnosti a zmatečnosti, kdy nejsou explicitně pojmenovávány rozdíly mezi sledovanými zařízeními, nýbrž je vyjmenováváno, co které z nich dělá a je spíše na samotné práci čtenáře/ky, aby vydedukoval/a, v jakých aspektech se tedy zařízení liší a v čem

si jsou podobná a o čem to může vypovídat (např. „*Dokument nazvaný Plán péče se nachází v obou zkoumaných zařízeních. Každé z nich má však jinou strukturu tohoto dokumentu.*“ – mělo by být řečeno, zda to o něčem vypovídá, v čem se ta struktura liší, např. zda se jedná o nějaké hierarchické pořadí a lze tedy říci, že kladou ta zařízení důraz na odlišné aspekty, atp.). U některých podkapitol pak srovnání chybí úplně a jsou uváděny údaje jen za jedno zařízení, aniž by toto bylo ošetřeno nějakým analytickým komentářem (např. 7.3.6 *Bilance a sumarizace života*). Tato nedostatečná jasnost sdělení se týká i některých pasáží Teoretické části práce, například teoretického rámování. Autorka uvádí: „Heikischová (2020, str. 45-47) dělí model do několika základních hledisek, ze kterých celý Psychobiografický model vychází a na kterých staví. Pro účel své práce jsem tato hlediska trošku pozměnila. Protože se tematické okruhy některých hledisek natolik prolínaly, rozhodla jsem se je pro větší přehlednost sloučit. Pramení však ze stejných základů.“ Takto není jasné, co přesně bylo s konceptem uděláno, co s čím bylo sloučeno. Stejně tak není jasné, na jakém základě si autorky vybírala výzkumu pojednávající o modelu, které v práci představuje, neboť uvádí pouze toto: „Studii zabývající se touto problematikou bylo od dob zavedení tohoto modelu celá řada. Ke shrnutí obecných zjištění jsem využila pouze část z nich. Konkrétně se jedná o tři výzkumné práce z českého prostředí a tři zahraniční.“ V Diskusi by bylo dobré více propojit výzkumná zjištění s Teoretickou částí práce, např. jaké ideologické koncepty prosvítají z přístupu jednotlivých zařízení.

Co se týče formálních nedostatků práce, tak by bylo vhodné odkazovat na literaturu přímo v textu, a ne formou poznámek pod čarou. Mezi číslicemi označujícími odkazy na poznámky pod čarou chybí čárky. Do označení respondentek výzkumu by bylo dobré promítnout, ze kterého jsou zařízení, nejen chronologické pořadí rozhovorů. Také by bylo dobré poskytnout o respondentkách více informací (např. délku působení v daném zařízení).

Navrhované hodnocení:

Autorka přistupovala k diplomovému projektu poměrně disciplinovaně. Konzultovala jej s vedoucí práce od samého začátku a dále průběžně zasílala hotové části práce a iniciovala konzultace. Projekt prošel od svého začátku významným pozitivním vývojem. Bohužel se však autorce nepodařilo odstranit výpiskovitost v Teoretické i Analytické části práce a v Analytické části práce se posunout k abstraktnějšímu analytickému uchopení komparace využití modelu v jednotlivých zařízeních. Zároveň nedošlo k pevnějšímu propojení Teoretické a Analytické části práce, tedy zasazení zjištění do používané literatury. Z tohoto důvodu navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

Otázky na obhajobu:

Zajímalo by mě, zda autorka na základě analýzy nabytá dojmu, že by jednotlivá sledovaná zařízení zakládala svůj přístup k psychobiografickému modelu na jiných ideologických konceptech předatavených v Teoretické části práce, a pokud ano, jakých a proč?

Dokáže si autorka představit využívání modelu i v jiných než pobytových službách, tedy i v ambulantních? Jak by se v takovém případě mohlo lišit jeho využití?

Odhalila autorka i nějaká slabá místa modelu?

V Praze dne 12. 6. 2023

Mgr. Kateřina Cidlinská, Ph.D.

